

Numerul 36.

Oradea-mare 4 17 septembrie 1905.

Anul XLI.

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Despre „Wilhelm Tell“.*)

Înnalt P. S. Voastră!
Mult stimat dle președinte!
Onorată adunare generală!

I.

Sunt vre-o câteva zile numai decând a apărut pentru a opta oară anuarul editat de „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român“.

Așteptam cu toții cu luare aminte să cetim părerile asupra primului concurs publicat de Societate, pentru o piesă originală românească. De aceea am luat cu nerăbdare anuarul în mână și am cetit cu interes rapoartele tipărite de comisia cenzurătoare.

La citirea acestor pagine înse ne-am adus aminte de-o constatare, pe care o făcea Eminescu cu prilejul discuției deschise la înființarea Soc. de teatru, în an. 1870 în coloanele „Familiei“. Eminescu — trecea în revistă generală piesele originale — contemporane, menționă pe cele vrednice de-a fi jucate și eră de părere, că sunt foarte puține piesele într'adevăr bune, piese, cari să nu strice reputația unui teatru național român.

Astăzi trăim aproape aceleași timpuri.

Să ne gândim numai la piesele noastre teatrale. Din zecile de piese scrise pe seama poporului, cu greu se vor găsi câte-va, cari să fie vrednice de-a ajunge în fața și la auzul țaranului nostru. De piesele pentru clasa cultă nici să nu amintim, căci nu avem mai nimic de seamă.

După cât se poate vedea din recenzii, — cauza adevărată a nesuccesului iese la iveală cât se poate de evident. Unele piese au subiecte destul de interesante și de potrivite, o acțiune contemplată — dar

numai contemplată — destul de drăgălaș, înse stângăcia și reul gust de-a tractă tema, au făcut ca chiar piesele acestea să fie imposibile.

Și trebuie să ne punem întrebarea îndreptățită: Care să fie cauza acestui reu?

O cauză de o importanță, care nu trebuie de loc desprețuită, cred că ne-a arătat-o un domn din comisia cenzurătoare, în epistola dsale din lunile trecute. Lipsa traducerilor bune pentru tinereime și publicul cult! Aici zace un mare reu al nostru.

Oamenii nostri n'au avut în mână o traducere mai cinstită a unor piese într'adevăr bune din literaturile streine; studențimea noastră, din care trebuie să se recruteze mai apoi viitorii apostoli, n'a putut gustă frumusețile lucrărilor clasice traduse în limba maternă, nu s'a creat o tradiție a bunului gust în păturile noastre culte — astfel, că acum, când ne este dat să inaugurăm o scenă națională, ne pune pe gânduri faptul, că șovăim și nu știm ce se reprezentăm publicului nostru.

La ori ce caz, traducerile bune vor trebui să ocupe numai locul al doilea în evoluția noastră spirituală, dar este cunoscut de aceia, cari se indeletnicesc cu cercetarea fazelor de desvoltare în literatura unui neam, de ce mare importanță sunt traducerile pentru desvoltarea bunului gust și pentru felul de vedere al unui început de literatură națională.

Marginele influinței vor trebui să fie observate la ori-ce caz. Spiritul specific românesc nu va trebui să lipsească din piesele scrise de un român pentru români; baza, pe care va trebui să se lucreze, va trebui să fie evoluția noastră spirituală, căci altfel autorii nostri ar fi nește ființe hibride, cari nu voesc să înțeleagă chemarea lor sfântă.

Fiind atât de evident deci folosul real, pe care-l aduc traducerile bune, cine ar fi mai chemată să spri-

*) S'a cetit în adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român, în Sibiiu la 8 21 august an. c.

jinească și să propage ideile noastre în scopul acesta, dacă nu „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român?”

Prin traduceri îngrijite răspândite în publicul cetitor, pe care-l avem și căruia Societatea va trebui să-i dea educația spirituală, nivelul pieselor cari vor concura de-aici înaintea, se va ridica treptat, astfel că nu ni se vor mai da momentele penibile de-a vedea cum se resping piesele cele mai multe dela concurs.

Și Societatea ar putea să mai facă încă ceva. În vederea acestei evoluții firești, adunările gen. ale Soc. noastre ar putea înainta un pas înaintea, dacă pe lângă lucrările, cari se vor prezenta referitoare la activitatea teatrală națională-românească, va introduce obiceiul de a se ținea prelegeri-disertațiuni sistematice și despre alte piese clasice străine, ca așa rând pe rând, publicul nostru să facă cunoștință cu bogata literatură dramatică străină.

Și tocmai din cauza aceasta cred de nimerit să Ve vorbesc astăzi despre o piesă dramatică din literatura străină. Este piesa „Wilhelm Tell” de Frederic de Schiller.

Am ales această piesă, de-oarece ea este mai apropiată de spiritul poporului nostru, fiind-că am credința, că ar avea un succes uimitor, jucată fiind pe scena teatrului nostru.

Și pe lângă asta și pentru un alt motiv.

Anul acesta, la începutul lunii lui mai, s'a serbătorit, nu numai de națiunea germană, dar de întreaga lumea cultă, memoria lui Frederic de Schiller, implinindu-se 100 de ani dela moartea lui.

Acelora, cărora ne-a fost dat să fim de față la serbările acestea epocale — ne-a crescut inima de bucurie, văzând cum se serbătorește un geniu, cum a fost Schiller. Dar tot-odată ni s'a strins inima de jale când am văzut, că momentul atât de bine venit de-a serba sau cel puțin de-a tălmăci pe seama poporului nostru importanța lui Schiller, a fost cu desevirșire neglijat. Afară de un număr ocazional scos de o revistă de-a noastră literară, întreaga pressa noastră a întrelăsat să apreiteze în cuvinte nimerite memoria lui Schiller.

Dar — me vor întrebă unii — pentru-ce să-i dăm atâta importanță unui scriitor străin?

Dacă este un scriitor străin, care să ne stea mai aproape, dela care să putem aștepta o înriurire înspre bine a literaturii noastre — atunci acesta este Schiller. Preamărindu-l pe el, reproducându-i ideile, reprezentându-i operele, ne-am ridicat tot-odată pe noi. Ideile sale referitoare la patriotism, la libertate, sunt ideile fundamentale ale etice și apropiindu-l pe el de noi, ne-am crește sufletește mai mult — cu mult mai mult — decât auzind lucrările de prost gust ale unor mediocrități străine.

Vor fi poate unii, cari se vor gândi la epitetul dat de Nietzsche și de aderenții lui scriitorului Schiller.

Dar epitetul acesta (Der Moraltrumpeter von Säckingen) a primit respalata cuvenită din partea poporului german și satisfacția cea mai mare a fost pentru lumea cultă, văzând chiar pe aceia, cari cu câți-va ani mai înainte vociferau mai tumultos în contra lui Schiller, apropiindu-se cu sfială lunile trecute de mormântul lui și depunând cuprinși de remușcare prinolul laudei lor umbrei marelui bărbat.

Despre ideile cari frământau pe Schiller, — despre idealurile, spre cari țintia, despre foloasele spi-

rituale și indirect văzute, pe cari le-a adus muza lui Schiller, ve veți convinge din tractarea lui „W. T.”

Se înțelege de sine, că ceea ce voiu vorbi acum nu are aspirația să fie ceva original. Despre tema aceasta s-a scris o bibliotecă întreagă în limbile străine. Fie care cuvântul din W. T. e tălmăcit și răstălmăcit, fie care scenă e învățată pe din afara de elevii și elevele din scoalele medii germane, iar vorbele volante scoase din W. T. se ridică la o sumă respectabilă.

Eu m'aș simți fericit, dacă sistemul acesta, de a se trăcta fără nici o pretenție egoistă, rând pe rând piesele teatrale într'adevăr bune ale literaturilor străine, începând cu Shakespeare și sfârșind, dacă voiiți, cu Molière, s'ar încetățeni la adunările noastre generale. Astfel sfera de activitate a soc. de teatru s-ar lărgi, temele tractate ar deveni apoi un bun spiritual comun pentru studențimea noastră și pentru toți aceia, cari se interesează de dramaturgia clasică.

Și atunci să fim siguri, că teatrul nostru național nu se va desvoldă sub auspicii rele. Dacă va ceti lumea noastră și aceia cari voiesc să devină scriitorii nostri, piese clasice traduse într'o limbă corectă românească, dacă se vor entuziasma de felul de gândire, de acțiunea vioaie, de eleganța expunerii, fiți siguri că nu vom mai da peste piese teatrale, de cari te minunezi, că au putut să vadă lumina zilei: atunci va fi cu neputință ca gândirea greoaie, frazele incolore și o acțiune, care șchioapătă la fie-ce ocazie. să ocupe locul de onoare în piesele noastre teatrale.

II.

Înainte de a trece la frumusețile de gândire și de acțiune din W. T. să facem cunoștință cu baza istorică a dramei.

Înspre mează noapte, în Svedia trăia odată un popor de origine germanică. Inmulțindu-se populațiunea într'un mod spăimântător și neavând teritoriul ocupat posibilitatea să-le dea nutremântul și subzistența recerută, locuitorii s-au sfătuit odată și după multă chibzueală au hotărât să tragă sorți și tot al zecelea dintre bărbați să părăsească dimpreună cu familia sa locul strămoșesc și să se stabilească într'o altă țeară. Astfel au pornit într'o bună demineață a zecea parte din populație înspre sud prin țeara germanilor, înspre Italia de astăzi. În Alpi au poposit câțiva timp și apucându-i o furtună turbată au fost siliți să rămână mai mult timp locului. Locurile unde au poposit erau frumoase și promițătoare de roade bogate, lacuri — cum e spre pildă lacul Vierwaldstätt — răcoriau aierul și-și deschideau bogăția în pești, munții înalți le aduceau foloase cu pădurile lor, câmpurile, pe cari începuse să le cultive, cu roada lor bogată. Trecând timp mai îndelungat, omenii nu se mai gândiră la plecare și astfel rămaseră și să stabilizeze în Elveția de astăzi. Primul tirgșor a fost Schwyz apoi urmară satele și orașele rând pe rând, până ce se formară cele trei cantone independente Schwyz, Uri și Unterwalden. — Oamenii erau țărani, pescari, vânători și păstori — un neam independent. Erau printre ei, nu-i vorbă, și proprietari mai mari de pământ și nobili, dar aceștia erau numai conducători spirituali și nu stăpânii tovarășilor. Conștiința că sunt de un neam și de-o lege, înfloriă în inimile lor și cu toate că trăiau despărțiți în trei stătulețe, dragostea între-olaltă nu lipsia. Judecători și funcționari își alegeau din sinul lor — oameni liberi, legile lor erau ho-

tăririle luate înaintea judecătorului cu mâinile pe două săbii implantate în pământ și scrise în cartea legilor. — Pentru ca să aibă un cârmuitor mai înalt, care să-i scutească de primejdiile din afară și pentru ca un judecător înalt să judece la moarte sau la viață pe cel păcătos, cele trei statute se alipiră de imperiul german. Locuitorii dădeau împăratului roman cinstea cuvenită și priviau pământul cuprins și cultivat de ei, drept feud; recunoscând pe împăratul de Domn și judecător. În lupte săriau și ei într'ajutor, adunați toți sub un singur steag și-și vărsau cu bucurie sângele lor pentru Domnul, care-i ocrotia. Împăratul Frederic II, care a domnit în decursul anilor 1215 și 1250, le-a și întărit cu subscrierea și sigilul sau aceste drepturi excepționale. Dar veniră timpuri de restriște. Rudolf de Habsburg se sui pe tronul Germaniei, ba în urma luptei dela Marchfeld (întâmplată în 1278), ajunse și pe tronul Austriac. Șapte ani după moartea lui Rudolf ajunse pe tron principele Albrecht de Austria. Sub domnia acestuia imperiul câștigă o întindere mare, dela riul March și Leita până la Rin. Și numai cele trei stătuțe steteau în calea domnitorului, nevoind să se supună orbește cum au făcut celelalte popoare și state. Lanțul de moșie proprie trebuia închiegat, elvețienii constrinși să se supună legilor medievale. În loc de-a denumi pe un conte drept substituit al seu, împăratul trimise guvernori fără de inimă, cum au fost Gessler (în Schwyz și Uri) și Beringer de Landenberg în Unterwalden. Și astfel se începe lupta între poporul țeran și supremația bolnavă a unui împărat egoist. Cum și-au făcut dreptate oamenii loviți în drepturile lor, va tracta drama „Wilhelm Tell” scrisă de Schiller în anii 1803 și 1804, în perioada ultimă a activității sale prodigioase. Izvorul principal folosit de Sch. a fost: *Chronicon Helveticum*, scris de Agidius Tschudi, — care a trăit în anii 1505 și 1572. Cartea aceasta îndemnase și pe Goethe să planuiască un poem epic cu figura lui Tell în frunte.

Dar să enerăm cuprinsul dramei noastre.

(Va urmă.)

Horia Petrea-Petrescu.

Cheile Vâlsanului.*)

În fața cerului tăcut
De-o liniștită măreție,
Înaltă trup de stânci bătut
Și de-o selbatică trufie,
Doi munți ripoși ce se înfruntă
Ca pregătiți de luptă cruntă.

Cu arbori nalți sunt înarmați,
Cu iarbă verde, mușchi, drept zale,
Cu bolovani încolțurați
Eșind din virfuri și din șale, —
Și par'că 's puși să se pândească,
De s'ar mișcă, să se ciocnească.

Și ce-i departe? Locul strimt
Pe unde numai vântul trece,

*) Mici căderi de apă, în Argeș.

Pe unde arborii îl simt
Întotdeauna umed, rece, —
Și aburii ușori de ceață
În câte-o caldă dimineață.

Chiar zarea-i strimtă între ei
În fundul ce pierdut se pare:
Acolo, tot mai mititei
Se adâncesc în depărtare,
Și munți, și arbori, ce se pleacă
Și într'un tot confuz se 'nneacă.

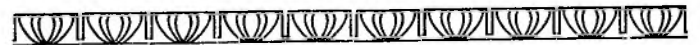
Dar din adâncurile lor
Șoptește glas și ia ființă
Părăul împăciuitor,
Sburdălnic, înse c'o credință...
Îl vezi cum apele, ducându-l,
Îi netezesc d'a lungul prundul.

Apoi, se face 'ntunecos,
Când între ei, în strimt, apucă
Pe patul repede, stâncos,
Pe care-aleargă ca nălucă...
Își crește apa, vine mare,
Căci munții nu-i dau ascultare.

De-aceea ese volburând,
Lăsându-i tot în vrăjmășie
Și trece-adânc, în stânci bătând,
Ca să le-arete-a lui mânie,
Spumos, stropind ce-l înconjoară,
Cu zgomot viu ce înfioară:

Etern e timpul fugător,
Eternă firea neschimbată.
Etern Vâlsanul sbucnitor
Prin chei, puternic se arată,
Și, pregătit de lungă cale,
Își mână valurile 'n vale...

N. RADULESCU-NIGER.

Steaua Orientului.

Roman istoric.

(Urmare.)

Ciocănitura de nou sună în ușa temniței.
— Dochitei nu-i spune că i-am fost părinte —
continuă Niculae — i-ai cauză numai suferinți super-
flue cu aceasta. Lasă-o și mai departe în neștirea ei
fericită.

— Aceasta veste îmbucurătoare ea trebuie să o
audă din gura ta — zise Anchidim.

— Barem de ar fi așa. La tot cazul înse să
aduci mâne pe Dochita să o văd. Dacă așa murî în-

nainte de a-i sărută fața, și dacă dta ai fi de vină că aș fi lipsit de aceasta mângăere în ceasul morții, blăstămul meu cadă atunci pe capul dtale albit de bătrânețe!

Părcălabul deschise acum ușa și provocă pe Anchidim să părăsească temnița. Bătrânul îmbrătoșă pe Niculae și-l sărută zicând:

— Fii cu răbdare și aibi nădejde!

Cheia se învârti în zar și Niculae iară eră singur și în întuneric.

În dimineața următoare strada în care eră temnița gema de zgomot.

O mulțime de plebe gălăgioasă petrecea cu fluerături, strigăte de hulă, și numiri batjocoritoare trei bărbați îmbrăcați din cap până în tălpi în roșu.

Eră calăul cu feciorii sei care veniă să scoată pe Baba Novac și călugărul Saschi la pierzare.

Când auzi dimineața Anchidim vestea spăimântătoare răspândită prin oraș de drabanți cu glas mare între sunete de trompete și tobe, eră să-și piardă mințile de năcaz. Clădirea fantastică a planului seu deodată se prăbuși în abizul fără fund al desnădăjduirii.

Un ecou înfiorător resună neconținut în urechile sale îngrozite: blăstămul nefericitului părinte, care și între chinurile crâncenului supliciu îl acuză în suflet că l-a despoiat de ultima mângăere, care i-ar fi îndulcit pelinul durerilor de moarte.

Anchidim fugiă ca un nebun pe stradele Clujului, neștiind de ce să se apuce...

Când ajunse la „poarta mijlocie“ a cetății, din spre partea principală, auzi un toi confuz, compus din risete, inzulte batjocoritoare și injurături.

Eră convoiul ce petrecea pe cei osândiți la moarte la locul de pierzare.

În aceasta clipă de groază și desperare, prin creerii lui Anchidim trecu o idee, repede și luminătoare, ca fulgerul ce se desprinde din negrimea norilor viforoși.

Tremurând de frică să nu întârzie și cu aceasta idee, bătrânul se puse la fugă cătră hotelul lui Petky și peste câteva minute se reîntoarse cu Dochița.

Plebea ajunse deja la poartă.

În toiul infernal, în mijlocul inzultelor și batjocurilor, Baba Novac și Saschi, cu fețele mângăite de sânge, abia își mai trăgeau lanțurile grele. Nici un glas de tânguire, nici un suspin de durere, nu părăsi buzele lor mute. Pășiau tăcuți și cu frunțile ridicate ca martirii evului vechiu.

La poartă, din lumea curioasă, de-odată eși o damă jună, însoțită de un moșneag cărunt, și fugind la Saschi apucă mâna acestuia și scaldându-o în lacrimile sale o încărcă de sărutări ferbinti.

Saschi, uimit, eră să nu creadă ochilor sei.

Clipa fericirii de mult visată eră aici... Si ce-l ce-i procurase aceasta clipă plângea amar și acoperindu-și fața cu mâinile, nu vedea mulțumita inespriabilă prin cuvinte ce strălucia în privirea înduioșată a călugărului.

Niculae își ridică brațele lăntuite, le împleti în jurul grumazilor Dochiții și-și deșertă iubirea de părinte în nenumărate sărutări ce le puse pe fața, fruntea și părul fiicei sale, pe care o crezuse moartă și pe care o reafcase în ceasul când el mergea la moarte.

Călăii se aruncară pe Niculae și între strigătele aprobatoare ale gloatei îl despărțiră de Dochița. Bă-

tăile și palmile începură a cădea acuma din toate laturile ca ploaia pe el. Niculae inse nu mai simția acum nici o durere.

În mijlocul plebei înfuriate și a glasurilor mănioase, cari toate strigau moarte, el cel slab, bătut și lăntuit a fost cel mai tare. Niculae se biruise pe sine însuș. Dochița nici odată n'a știut cine a fost călugărul ce o sărutase. Convoiul, după ce ieși pe poartă, coti la dreapta și nu se opri până la „szabóbástya“.

Călăii își împliniră aici îngrozitoarea lor slujbă. Baba Novac și Saschi fură trași în tepe și fripti de vii.

Ca plebea să se poată delectă mai îndelungat în chinurile lor, călăii vărsau neconținut apă pe membrele lor espuse flacărilor.*)

În vara anului 1601 când Mihaiu-Vodă întrase de nou biruitor în Cluj, în locul aceasta înfipse un steag mare, drept simbol al cinstei și iubirei ce el o avea pentru Baba Novac.

George Basta își mușcă buzele și tăcu.

XIV.

Steaua Orientului apune.

Puțină vreme după fatala luptă dela Mirislău, Mihaiu-Vodă nu mai avea loc de adăpost nicăiri.

Dușmanii din toate părțile îl strimtoriau. La nord Basta cu Ardelenii, la ost Polonii, la sud Turcii stăteau gata cu armale în mâni să se arunce pe el.

Polonii și Turcii năvăliseră în Muntenia, devăstând cu foc și arme tot ce li-se iviă în cale.

Mihaiu-Vodă își strinse în pripă remășițele oastei sale risipite și se cioeni cu Polonii. Eroismul seu inse n'a fost încoronat de succesul dorit.

În aceste zile de grea încercare, el se decise să facă un pas la care dușmanii sei nici n'au gândit.

Lăsând Muntenia în grija fraților Buzești, Mihaiu-Vodă, însoțit de câteva sute de voinici aleși, trecu prin strimtoarea Vulcan în Ardeal. Ca un vifor trecu el ceata sa aleasă prin ținutul Hațegului. Din cetatea Deva Ardelenii îl petrecură cu bubuituri de tunuri. Prin valea Crișului negru se slobozi în Ungaria și la 15 decembre 1600 sosi la Tokaj și trecând Tisa, de aici pe cale necunoscută încă cu toată siguranța, nu se opri până în Viena, unde a sosit la 12 ianuar 1601. De aici imediat scrie împăratului Rudolf la Praga, că intențiunea lui e să se prezinte în persoană în naintea „celui mai drept scaun de judecată al Măiestății Sale“ ca predând toate cu grai viu, dacă-l vor află vinovat, să-și iea pedeapsa meritată, dacă inse s'a adeveri că e nevinovat să fie împărțășit de grația Măiestății Sale. Se roagă ca împăratul până atunci să poruncească lui Basta să elibereze din mâinile Ardelenilor soția, fiul și fica sa.

Ardelenii grăbiră a-l ponegri cu fel și fel de invinuirii născocite înaintea împăratului.

(Va urmă.)

Tit Chitul.

*) E fapt istoric că de odată cu Baba Novac a fost tras în țapă și un preot român cu numele Saschi. Szamosközy zice: „Baba Novákot és egy oláh papát... Basta és Csáky István az több magyarokkal együtt az város kívül felnyássoltattak volt az útfélen, melyen az Felekrül alájünnek az szabóbástya ellenébe.“

Vântul negalant

Evantaliul doamnei Windermere.

Piesă teatrală în 4 acte de *Oscar Wilde*.

(Urmare).

ACTUT AL TREILEA.

(Biblioteca lordului Darlington. La dreapta: cămin, naintea lui divan mare. Îndărăptul lui perdea, trasă pe fereastră. Uși: la dreapta și la stânga. — Masă mare, mese mai mici. Zarea lămpii luminează.)

Scena 1.

Lady Windermere singură, apoi *Mrs. Erlynne*.

Lady Windermere. (Naintea căminului.) De ce nu vine? De ce nu e aici să me încălzească cu cuvintele-i pasionate? Sunt rece — rece, ca un obiect mort. Arthur până acuma mi-a cetit scrisoarea. Dacă m'ar iubi, ar intra cu forța aici și m'ar duce acasă. Dar lui nu-i pasă de mine — femeea aceea îl lăntuie de ea, îl vrăji. Dacă o femeie dorește să sclăvească pe un bărbat, să trezească vițiu cel mai păcătos al bărbatului, din somnu-și. — Noi femeile cinstite îi diviniazăm pe bărbați și ei ne părăsesc — femeile rele îi dejosesc și totuș soții noștri le rămân credincioși. Ce hădă e viața... Dar iubi-me-va acel bărbat, căruia voi să me predau? — Ce-i ofer? — Doue buze reci și doi ochi înlăcrimați. — N'am alte comori! Trebuie să me duc înapoi — dar' — e prea târziu. Scrisoarea aceea ajunsese în mâinile lui Darlington — și me leagă de el. — Arthur nu me va răbdă în casă-i mai mult. Scrisoarea aceea! Nu. — Lord Darlington părăsește mâine Anglia, me duc cu el — nu este altă modalitate. (Șade, dar numai pe-o clipă, apoi tresare și-și ia mantaua.) Nu. Nu. Me duc înapoi. Arthur facă ce va voi. Aci nu mai pot aștepta. Nebunia me aduse aici. Iar lordul Darlington... Ah. (își ascunde fața între palme.) *Mrs. Erlynne*!

Mrs. Erlynne. (Vine din stânga.) *Lady Windermere*! Grație Domnului, n'am întârziat. — Reîntoarce-te în casa bărbatului dtale, dar îndată!

Lady Windermere. Îndată?

Mrs. Erlynne. (Poruncind.) Îndată! Nici o clipă nu e permis, să pierzi. Lord Darlington poate sosi în fiecare moment.

Lady Windermere. Nu te apropiă de mine.

Mrs. Erlynne. Dta stai lângă tarinul depravării. — Dispari d'aici! trăsura-mi așteaptă la colțul străzii. Urcă în ea și du-te acasă. (*Lady Windermere* își desbracă mantaua și o aruncă pe canapea.) Ce faci?

Lady Windermere. *Mrs. Erlynne*! dacă nu ai fi venit aici, me duceam acasă. Acuma înse, văzându-te lângă mine, simt, că nu există putere lumească care să me silească să trăiesc mai departe sub un acoperiș cu lord Windermere. — Mi-e groază de dta. — Figura dtale me infuriează. — Bine știu de ce ai venit: bărbatul meu te-a trimis să me duci înapoi, ca legăturile intime ce există între dta și el să nu fie cunoscute de lume!

Mrs. Erlynne. Oh, nu crede — nu poți crede astfel de habotnicie.

Lady Windermere. Mergi înapoi la bărbatu-mi, *mrs. Erlynne*, dta ești a lui, nu a mea. Ți-e frică de scandal? — Va fi scandal! — scandal, de care nu mai fuse de câțiva ani în Londra. Dacă ar fi venit *el* — îți mărturisesc — aș fi suferit mai departe osânda vieții, pe care mi-ai alcătuit-o. Doar' fusei hotărâtă să

me duc înapoi. — Și *el*? rămâne acasă, în loc să vie, el se înțelege prin dta cu mine — oh, ticăloșie, ticăloșie!

Mrs. Erlynne. *Lady Windermere* dta te porți nedrept față de mine și judeci cu nedreptate caracterul bărbatului dtale. El nu știe că ești aici; crede că ești acasă și dormi în odaie-ți. *El* n'a cetit acea scrisoare nebună, care i-ai scris-o!

Lady Windermere. Nu?

Mrs. Erlynne. Nu — nu.

Lady Windermere. Cât de naivă me gândești — E minciună, ce-ai spus!

Mrs. Erlynne. Nu, e crudul adevăr.

Lady Windermere. Dacă bărbatu-mi nu a cetit scrisoarea, cum dta ajungi aici? Cine ți-a spus că am părăsit casa, în care te-ai furișat nerușinată? Cine ți-a spus că unde m'am dus? Bărbatu-mi îți spuse, și el te-a trimis aici, ca să me duci înapoi.

Mrs. Erlynne. Bărbatul dtale nu văzū scrisoarea dtale. — *Eu o văzū*, o desfăcu și o cetiiu.

Lady Windermere. Ai citit scrisoarea, pe care-o scrisai pentru soțul meu. Avut-ai cutezanță?

Mrs. Erlynne. Nu aș fi avut, dacă... Oh! — Nu este pe lume nimica, ce n'aș cuteză a face; ori ce aș face care servește spre mântuirea dtale. Aci e scrisoarea! Soțul dtale nu o ceti și nu va ceti-o nici odată (Pășește la cămin.) Să nu o fi scris nici odată! (aruncă scrisoarea în foc.)

Lady Windermere. (Cu dispreț.) Crezi, că sunt convinsă că aceasta e scrisoarea mea? Dta crezi că me poți înșelă cu celea mai simple apucături?

Mrs. Erlynne. De ce șovăești? Ce interes aș avea, să viu aici, dacă nu interesul să te scap de depravarea totală, de urmările unui pas făcut *de-a stânga*?... Scrisoarea aceea, pe care o arsei mai înainte — jur! — fuse a dtale!

Lady Windermere. Cu zor ai ars acea scrisoare, fără să o poți privi măcar. Nu-ți pot crede; întreaga-ți viață e minciună!

Mrs. Erlynne. Numește-me — cum simțești, spune ori ce vrei despre mine, dar mergi înapoi la bărbatul pe care-l iubești.

Lady Windermere. Nu-l iubesc!

Mrs. Erlynne. Îl iubești și — el te iubește.

Lady Windermere. El nu cunoaște amorul. — Nu-l cunoaște, precum nici dta nu-l cunoști! — Și înțeleg voința dtale. — Ar fi foarte avantajioasă reîntoarce-rea mea pentru dta. — O, ceriuri — ce viață aș avea: aș fi roaba unei femei, în care nu palpită iubire, nici simțire — lângă care e păcat a sta, pe care a o cunoaște e rușine... Aș fi predată unei femei, care s'a furișat între soț și soție.

Mrs. Erlynne. *Lady Windermere*, *lady Windermere*, nu spune astfel de cuvinte păcătoase. Ești grozavă, ești grozavă și — nedreaptă! Ascultă-me. Te silesc să me ascuți. — Mergi înapoi la bărbat, și eu îți promit că nu voi mai conveni cu el sub nici un pretext, jur, că nu-l voi mai vedea și nu voi mai avea cu el nimica în viață; nici cu el, nici cu dta! Banii ce mi-i dădū, mi-i dădū din ură și nu din iubire. Câtă influință am... asupra lui.

Lady Windermere. Deci recunoști că ai influință asupra lui?

Mrs. Erlynne. Am și-ți voi spune-o. *Aceea*, că el te iubește *lady Windermere*!

Lady Windermere. Dorești să me convingi despre asta?

Mrs. Erlynne. Ești convinsă despre asta — ești silită să fii convinsă! — căci e adevărată iubirea lui. Te iubește, și de aceasta — oh! numește-o cum dorești — răbdă influința și tirania mea, de aceasta se aplecă înaintea poruncilor mele. — Ori ce făcui, făcui din simplul motiv că te iubește, și voi să te mântuiesc de rușine, da, de rușine și păcătoșie.

Lady Windermere. Care-i înțelesul cuvintelor acestora? Dta ești impertinentă. — Ce me interesează...

Mrs. Erlynne. Nimica... știu — dar eu îți spun, că soțul te iubește și dta nici odată nu vei gustă un astfel de amor ca al bărbatului dtale, și dacă scuturi din suflet acest amor, veni-va ziua, în care ți se va face sefe de amor, și nu va fi cine să ți-l dea și vei cerși iubire, și nimeni nu va fi, care să te compătimească. — Oh, Arthur te iubește!

Lady Windermere. „Arthur?“... Și dta zici că nu există nici o legătură între dtastră?

Mrs. Erlynne. Lady Windermere, dta nu poți să-i faci nici un reproș. — Dacă aș fi știut că dta bănuiești o murdărie de-aceasta despre prietenia noastră, mai bine aș fi murit decât să turbur viața dtale — ori viața lui, aș fi murit mai bine, aș fi murit.

Lady Windermere. Dta vorbești pare că din inimă. Și femeile de seama dtale, nu au inimă.

Mrs. Erlynne. Ori ce vei crede despre mine, nu-mi pasă, nu sunt deamnă de condolențe — dar te rog nu-ți vestezi viața jună și frumoasă pentru mine. Dta nu poți ști ce se poate întâmplă, dacă nu părăsești îndată casa asta. Nu poți ști ce înseamnă a pierde viața cinstită, a răbdă ocară și bârfeli, ironie, singurătate și dispreț. — A simți că ești excomunicată de societate, a ascultă risetul batjocoritor al lumii, care este mai jalnic ca orice lacrimă. Dta nu cugești la jalea asta! Omul își corege păcatele, își corege din nou păcatele, viața întreagă corege mereu. Să nu cunoști soarta aceasta! — Și dacă suferința ne curățește de păcate, atunci eu me curății de toate păcatele, pe câte le-am comis. Căci dta ai plăzuit azi o inimă, care n'a existat până acuma — ai creat o inimă și ai frânt-o! Nu se ține la obiect... Dacă eu ți-am amărit viața, dtale nu ți-e permis să ți-o amărești însăș. Dar dta! — ceriuri sfinte — ești copilă încă. — Dta vei pieri în putrăgae. — Dta nu ai naturelul, prin al cărui ajutor se ridică din nou femeia decăzută. Nici minte, nici curagiu nu ai — căci nu poți suferi necinstea. Nu! Mergi înapoi la bărbatul, care te iubește. Mergi înapoi la copilul, care cu lacrimi în ochi, ori cu surise pe buze te amintește. — Dzeu ți-a dat copilul și dorește să-l păstrezi în curățime, și să-l veghiezi. — Ce-ai mărturisit lui Dumnezeu, dacă viața copilului s'ar distruge pentru viața dtale! — Mergi acasă, lady Windermere — bărbatul te iubește. — Să fi avut el mii de aventuri galante, — dta rămâi lângă copilu-ți — dacă se poartă rece față de dta — dta rămâi lângă copil, — să te lovească, dta ai datorita să rămâi lângă copilu-ți, — și de te-ar părăsi, dta rămâi lângă copil. (Lady Windermere cade pe scaun și-și îngroapă fața în palme. Mrs. Erlynne s'apropie de ea.) Lady Windermere!

Lady Windermere. (Se ridică.) Du-me acasă!...

Mrs. Erlynne. Vino! Unde ți-e mantaua? (o ia de pe divan.) Ia-l pe spate. — Vino. (Merg spre ușe.)

Lady Windermere. Să așteptăm. Nu auzi voci?

Mrs. Erlynne. Nu. Nu. — Nimeni...

Lady Windermere. Ascultă... Ah, vocea bărbatului meu. Vine aci. Mântuește-me! — Oh, asta-i conjurație. Dta l-ai chemat aice.

Mrs. Erlynne. Linștește-te. Sunt aci ca să te mântuesc, dacă e posibil — și mi-e frică că e târziu... Sunt aci. (Arată spre perdelele ferestrei.) Îndată, ce îți va fi posibilă eșirea, eși — dacă cumva vei putea eși!

Lady Windermere. Și dta?

Mrs. Erlynne. Eu voiu privi în ochii lor. (Lady Windermere se ascunde sub perdele.)

Augustus. (Afară.) Nu te sfii, iubite Windermere, ești silit să vii cu noi.

Mrs. Erlynne. Lord Augustus? — Sunt pierdută. (Iese pe ușa din partea dreaptă; Darlington, Dumby, Windermere, Augustus, Graham — vin).

(Va urmă.)

Emil Isac.

Poezii populare.

De pe la Mărgău.

Badeo cu peană de rouă
Nu ținea calea la două!
Ține numai la una
Cu care ti-i cunună.

Frunză verde ruptă 'n șas e,
Dusus'a badea de-acasă;
Eu de-aș ști când ar veni,
Drumul i-păș vărui
Și să știu când s'a 'nturnă
Casa io-aș îmbracă:
La canceană țingiteană,
La ferești cu rugi domnești
Peste masă, o ruge trasă
La piciorul patului,
Firul măghieranului.

Me dusei la mănăstire,
Vine furca după mine,
Me plecai să me închin,
Strigă fusul că nu-i plin,
Me dusei să sărut sînții,
M'ajunse straița cu călții
Blăstăma-v'ar Dumnezeu,
Cum umblați de capul meu.

Duce-m'aș cu badea 'n lume
Me tem, că ne-or pune nume:
Mie grâu, badei tăciune,
Mie grâu de primăvară,
Badei măzeriche-amară,
Mie grâu de cel ales
Badei i-or zice oves.

Frunză verde ca bobu,
Mândră floare-i norocu,
Nu resare 'n tot locu;
Ci resare pângă vale
Și se alege cine-l are,
Că și eu l-am semănat,
Pe-a mea seamă s'a uscat,
Că și eu l-am resădit,
Pe-a mea seamă n'a ieșit.

Culese de:

Ella.

Vorbirea dlui Iosif Șterca-Șuluțiu

președintele Asociațiunii, rostită la inaugurarea Muzeului și deschiderea expoziției în Sibiu la 6 19 august an. c.

(Fine.)

Cu inaugurarea Muzeului e împrenată și expoziția, ce astăzi se pune la dispoziția cercetătorilor. Această expoziție e a patra, ce Români o aranjează. Și are scopul a înlesni înzestrarea Muzeului. La reușita acestei întreprinderi au contribuit cu mult zel și abnegațiune toți funcționarii Asociațiunii și despărțămintele acesteia, apoi reuniunile femeilor române, mai ales cea din Sibiu, cu deosebire prezidenta acestei reuniuni, doamna Maria Cosma, a dezvoltat o extraordinară activitate la primirea, consemnarea, sortarea și aranjarea tuturor obiectelor intrate la expoziție, și mulți singuratici, precum și esponenți din țara noastră și din România, ale căror nume numai după terminarea expoziției se va putea publica, după ce vom fi primit raport detaliat dela direcțiunea expoziției, când se vor putea aprecia meritele fiecăruia.

Și până atunci primească toți aceștia sincerele mulțămite din partea comitetului central.

Cu deosebire accentuez la acest loc meritele dlui Diaconovich, care are partea leului la reușita expoziției. Domnia-sa ajutat de zeloșii funcționari, anume de harnicul secretar al II-lea dl Lăpădatu și de neîntrecutul, hiperzelosul archivar, dl Romul Simu, a aranjat și condus toate lucrările ce cu drept cuvânt se pot numi: multe și grele. Cu un cuvânt: dl Diaconovich a fost urzitorul intelectual și făptuitorul principal în afacerile expoziției.

N'avem monumente de artă, cu cari să ne mândrim; avem înse obiecte, cari vor întări în noi înșine conștiința forțelor noastre naționale și totodată vor impune și oamenilor de specialitate respectul cuvenit pentru importanța elementului nostru.

Amintesc între altele, cel mai important document din istoria neamului românesc, cercularul episcopului Aaron, cu care a deschis școalele din Blaj în anul 1754. Școale, cari după mărturisirea istoricilor, au deșteptat întreg neamul românesc din somnul cel de moarte, la conștiința originii sale.

Un alt document, de mare valoare istorică, de o prețioasă dovadă despre adevăratul patriotism al Românilor e: Stindardul sub care a luptat escadronul de husari, 130 feciori, angajați și provăzuți cu cai, arme, haine și toate cele trebuincioase, apoi dăruiti tot de episcopul Aaron, împărătesei Maria Theresia ca ajutor în resboiul contra Prusilor. Acest stindard se păstrează la mitropolia din Blaj. (A se vedea: Catalog des k. u. k. HEERES MUZEUM, apoi epistola dnului prepoșit capitular Moldovan, din Blaj, ce se află la nr. 430 în indicile expoziției, și nr. 214 unde s'au introdus în indice obiectele espuse.)

De remarcant e admirabila grupă a „Junilor“ din Scheiul Brașovului, ce reprezintă o serbare, a cărei origine se perde în negura timpilor seculari. An de an, a patra zi de Paști, tinereții călări, cu înfătoșare de voinici, într'un conduct imposant, percurg orașul, în frunte cu surlașul. Aceasta grupă a prezentat-o doamna Ana Nica, soția domnului Teodor Nica, directorul Băncii Naționale din București, reginei din România, pentru azilul din Siegenhaus lângă Frankfurt și Londra. De acolo spre acelaș scop a ajuns la Frankfurt și Londra. De acolo un impresario a dus-o la America. Întoarsă la București, regina Elisabeta a oferit-o societății policlinice, dela care doamna Nica a rescumpărat-o; iar acum a espus-o și a dăruit-o pentru Muzeul nostru. Primească doamna și domnul Nica, pentru acest prea frumos și scump dar sincerele noastre mulțămite.

Cu laudă trebuie să amintesc și obiectele espuse de despărțămintele Brașov, Blaj și Cluj. Cu deosebire dl director dr. Frâncu a dezvoltat o activitate deamă de toată lauda. A colectat în comunele despărțământului 1176 obiecte. Le-a aranjat după natura lor în 14 liste. Obiecte etnografice 176. Din secția de arte frumoase 48. Diferite monete antice, medalii, etc. 916. Din secția istorică: Cărți vechi, tipuri, documente, potire, prapori, sculpturi, litere donaționale dela Domnitori din România, zapize, cronice, manuscrite, etc. cu totul 45.

Primească mulțumita binemeritată.

Atrag atențiunea domniilor voastre asupra colecțiunii domnului Petru Popovici din Brașov, în care se află arme vechi, animale răpitoare, mai multe sburătoare nobile și răpitoare, unele rare, exotice, preparate și umplute.

Tot din Brașov s'a espus o tablă de tipar din anul 1761, de pe timpul episcopului Dionisie Novacovici.

În secțiunea bisericeii ortodoxe române se află cele mai vechi antimise românești cunoscute până acum. Între cari unul dela Iosaf II. mitropolitul Bălgradului din 1672 și altul dela Varlaam, mitropolitul Bălgradului, dela 1686 sub craiul Apafi Apafii Mihail.

Cea mai veche icoană românească reprezentând pe Alexandru Macedoneanul de monahul George.

Apoi o mulțime de manuscrite și cărți biseri-cești vechi rare.

În urmă mai amintesc o cerată romană și o copie de pe aceasta, în gips, bine reușită, care reprezintă cultul lui Bachus. S'a dăruit Muzeului de doamna Iustina Olariu din Sibiu.

Avem apoi lucruri de mâna femeii române, care în gust fin, în executare artistică, întrece tot ce s'a produs de țerancele altor popoare. Cu ornamentica de casă a poporului român, negreșit că numai lauda o vom secera dela publicul pricepător. Aici emulează civilizațiunea cu cultura națională, școala, învățătura, cu talentul născut. Avem țesături și cusături admirabile trimise de fostele noastre eleve, altele de toată frumseța lucrate de mâna țerancelor fără școală. Sunt sigur, că la ori-ce expoziție ar fi ambele premiate. Greutatea ar fi numai, căreia să i-se deede preferință: școalei, ori talentului înăscut. La vederea atâtor lucruri frumoase, elegante și delicate, apoi a portretelor țeranilor și țerancelor noastre, mi-a venit în minte fără veste ceea-ce W. Hochmann și Martin Opitz, în opul lor: „Beschreibung de Erde“ pagina 3074 au

zis: „Din această mestecătură, din care poporul Valah își trage originea sa, se desvoaltă capete cari sunt clasice și s'ar putea folosi de model pentru peatră scumpă. Capetele, cari și înlăuntru ascund ceea-ce pe din afară ne arată: căci o minte, o judecată mai ageră, o ușurință de-a înțelege repede, împreună cu o purtare îndemânică, precum vedem câte-odată la cel mai de rând Valah, nicăiri nu vom găsi“.

Durere, că inteligența română, care zi de zi vine în atingere cu țerănimea, nu-și dă destulă silință pentru de-a abate pe țerancele noastre dela marea greșală a-ș schimbă portul, a-l moderniză.

Portul românesc e reprezentat aici în Muzeu, din Ardeal, din Ungaria și din Bănat. Ar fi înse o bațocură pentru generațiunea de azi, dacă posteritatea numai din Muzeu ar află despre portul ce l'au purtat străbunele.

Străinii cari cercetează țeara noastră n'au destule cuvinte de a admiră acest port elegant și cochet. Dacă țerancele noastre nu-l aprețiază precum ar trebui, nu găsec alt argument, decât că: Ochiul vede toate, numai pe sine nu.

Un exemplu. În anul 1876, când Măiestatea Sa regele nostru a vizitat Sibiiul, un ziarist anume venit din Germania, întors a casă, între altele a scris:

„Am văzut în Sibiiu fete de român, într'un admirabil costum național; fete atât de frumoase, încât trei astfel de frumuseți ar fi în stare a face o cetate germană renumită“.

Îmbrace-se aceste fete în haine străine și nime nu le mai bagă în seamă.

După acestea nu-mi rămâne altceva de făcut, decât să rog pe marele Dumnezeu, care a strecurat neamul nostru prin restriștea timpurilor barbare, prin ne mai pomenita sclăvie, și ne-a învrednicit să ajungem aceasta zi de bucurie, de serbătoare națională, să primească sub ocrotirea sa această casă românească.

Iar neamului românesc, căruia în numele Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român îi predăm acest palat, să-i fie un bastion, din care nu cu armele ucigătoare, precum își apărau odinioară cetățenii pe acest loc averea și vieța, ci cu armele științei, sub paza legilor, în liniște, departe de sgomotul zilei, în nobilă emulație cu celelalte muzee patriotice, din generație în generație să-și apere acest focular cultural, unde se vor păstră relicviile trecutului și creațiunile sufletului românesc.

Așă să fie!

Acum ve rog domnilor să mergem să cercetăm expoziția.

C u p a.

Un senior din vechea provincă franceză Gasconia a ucis pe fratele seu prin venin, pentru a-și mări moșiile sale imenze. Crima a ramas ascunsă; înse remușcări din ce în ce mai crunte sfășiau sufletul vinovatului. În sfârșit, a plecat să se arunce la picioarele unui sihastru plin de evlavie, i-a mărturisit crima,

și l-a întrebat: ce are să facă pentru a dobândi iarăș mila cerului?

— „Crima ta este înfiorătoare, i-a zis sihastrul; înse bunătatea lui Dumnezeu este fără margini. Prinde în mână cupa aceasta: în ziua, când o vei umplea toată de apă, Dumnezeu îți va iertă sângele vărsat al fratelui teu!“

Seniorul a pornit, și s'a dus să-și umple cupa la un riu vecin; dar apa s'a retras și n'a umezit nici chiar păreții vasului.

El a cutreierat astfel Europa întregă; și s'a dus pe urmă în haină de peregrin până la pământul sfânt, aproape de mormântul Mântuitorului unde speră că minunea iertării ar putea să se îplinească. Zădarnică sperare! Vinovatul a muiat, fără folos, cupa sa în apele sfinte ale Iordanului și în izvorul Cidronului!

Desnădăjduit de-a mai putea înduplecă vre-odată cerul, se întoarce în fine la moșiile sale. Și sosind acolo, într'o mână cu cupa, în cealaltă cu bățul de peregrin, își adună oamenii; le mărturisește crima sa și remușcările sale, și le spune, că își părăsește toate averile, le dă seracilor și se retrage în singurătatea amară...

Când vorbiă astfel, o lacrimă a părerii de reu a lunecat din ochii sei și a căzut în cupă, care de-odată s'a umplut până sus!

— Dumnezeu îl iertase.

Trad. din i. franc. de Tia Hodoș.

Pe cine să iei de nevastă.

Chestiunea aceasta o rezolvă umoristul francez Max O'Rell, într'o cărticică postumă, apărută zilele acestea la Calman Levy. Iată păreriile lui:

„Ia de nevastă, scrie el, pe o femeie, care e mai mică decât tine. Nu luă de nevastă pe una, care nu știe să ridă din inimă. Poți să cunoști caracterul unei persoane după felul cum ride. Să nu iai de nevastă pe una al cărei ris este forțat. Ia de nevastă o femeie care pricepe gluma, știe apreția amorul și toate lucrurile le privește din partea bună. Nu luă de nevastă pe una, care critică ori-ce și care își ia în ris prietenele, îndată ce și-au întors spatele. Ia de nevastă pe o femeie, care are un cuvânt bun pentru apărarea oamenilor, pe cari cine-va îi năpăstuește în prezența ei. Ia de nevastă pe o filosoafă. Când conduci pe mireasa la teatru, fără să fi luat biletele înainte, să o iei de nevastă, dacă la știrea, că toate locurile din parter sunt ocupate, ea va esclamá senină: Ce are a face? Dacă nu găsim acolo loc, să mergem pe galerie. Lucrul principal este să ne amuzăm“. Dacă mireasa va vorbi așa, să știi că este o fată bună. Te poți foarte bine înțelege cu o femeie, care se mulțumește să șază cu bărbatul seu înapoi, când în viață, locurile d'inainte sunt ocupate.

Când întâlnești un cerșitor și tu vrei să-l miluești, să nu iei de nevastă pe femeia, care în asemenea momente îți zice: „Poate e vr'un șarlatan, care va merge cu banii la crișmă“. Iar dacă faci tu însuți observația aceasta și femeia îți răspunde: „Las' să meargă seracul, azi este așa de frig, îi va prinde bine un păhar de bere“, — să o iei de nevastă.

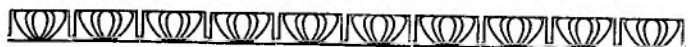
Încearcă a afla, cum se poartă dimineța când se deșteaptă, trezită din somnul cel mai dulce. Dacă se deșteaptă cu un suris pe buze, ia-o de nevastă. Dacă înse își încrunță sprincenele și strigă mâniașă: „Ce-i asta? De ce m'ai trezit?” să nu o iei de nevastă, căci nu e nici amabilă nici senină. Proba aceasta este infalibilă.

Nu luă de nevastă o femeie, care și-a însușit manierele chinuite ale așa numitei „societăți bune”. Fata care își rezervă surisul pentru străini, și caprițiul pentru ai sei, nu e făcută pentru căznicie. Cât timp vei fi numai „candidatul” acestei dame, te va trata cu atențiune, căci ești încă străin. Poți fi înse sigur, că îndată ce o vei lua de nevastă, te va trata cum tratează pe un membru al familiei sale.

Dacă faci vizită la o damă și te face să aștepți o jumătate de oară, pentru ca să se poată prezenta înaintea ta în toaletă ireproșabilă, să nu o iei de nevastă. Dacă înse se prezintă imediat, așa cum este, cu părul aranjat simplu și în haina ei de casă, se știi că e o fată „sans façon”, o fată practică: se o iei de nevastă, mai ales că dacă nu cere scuze cu multe vorbe, că s'a prezentat în neglijență.

Dacă frații unei fete dau surorii lor nume desmierdătoare, diminutive... se o iei de nevastă, căci fata aceasta este un „bun camarad”. Ia de nevastă fata, care face țigări pentru tatăl seu, ori îi umple pipa și îngrijește să fie ordine în cabinetul de lucru, îi șade în brațe, îi resucește sfârțul mustăților, îl bombardează cu numiri alintătoare, pe cât de familiare, pe atât de copilăroase.

Fata care nu lasă pe tatăl seu să iasă până ce nu-i examinează îmbrăcămintea și nu-i dregie cravata, care se uită, dacă mânecele surtucului nu sunt mai lungi decât ale pardesiului, și șterge cel mai mic firicel de praf de pe guler, bare în sfârșit după-ce le-a făcut toate acestea, sărută pe tatăl seu, — fata aceasta va deveni o nevastă excelentă. Fericit e tatăl, care are o asemenea fată. Fericit bărbatul care o dobândește de nevastă!

L I T E R A T U R Ă .

Dela țară. Sub titlul acesta dl Ion Agârbiceanu a scos în editura institutului tipografic și de editură „Luceafărul” din Budapesta un volum de nuvele, schițe și impresiuni. Tinerul autor, ivit de câți-va ani în literatură, se prezintă în condiții remarcabile. Îndeosebi ne face plăcere limba adevărat românească ce-și revarsă colorile originale și frumoase pe toate paginile. Subiectele sunt scoase din viața poporului din Transilvania, pe care autorul o cunoaște bine, căci însuș e fiul aceluia popor. Cu plăcere tragem luarea aminte a publicului cetitor asupra acestui volum. Prețul 1 cor. 50 fileri; pentru România 2 lei.

Câteva pagini e titlul unei broșuri ce dl dr. Ludovic de Csato a publicat în Budapesta în tipografia „Poporul Român”. Broșura, de 85 pagini, conține impresiuni de călătorie, schițe și observații asupra vieții sociale românești. Ele sunt producțiunea unui cap cugetător, care la băi, în călătorie și pretotindeni privește cu ochi critici viața ce se desvoaltă în jurul seu și-i face critica inspirată de un ardent na-

ționalist. O lectură plăcută, care de sigur va fi bine primită de publicul nostru cetitor. Prețul 1 coroană; pentru România 1 leu 20 bani.

Premiile Academiei române. *Premiul Neuschotz*, de 2.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1907 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Istoricul Căitor ferate din România și influința lor din punctul de vedere economic, social și politic”. (Deciz. 6 aprilie 1902.) Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 Septembrie 1906. *Premiul Statului Eliade-Rădulescu*, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1908 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Domniile române sub Regulamentul Organic până la 1848”. (Deciz. 1 aprilie 1903.) Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1907. *Premiul Adamach*, divizibil, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Istoria lui Mihail Viteazul, 1593—1601”. (Deciz. 1 aprilie 1903.) Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1907. *Premiul Statului Lazăr*, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1909 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Politica agrară a României și inițierea ce ea a avut asupra stării economice și sociale a populațiunii rurale”. (Deciz. 20 martie 1904.) Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1908.

Două discursuri de Mihail Kogălniceanu. Dl Vasile Kogălniceanu a scos la lumină în București, în o broșură de 155 pagini, intitulată „Îmbunătățirea soartei țăranilor” două discursuri rostite în parlament de marele bărbat de stat Mihail Kogălniceanu în zilele de 25 maiu și 1 iunie 1862. Broșura e precedată de o prefață de dl Petru Grădișteanu. Discursurile arată în primul rând luptele mari de cari a fost nevoie pentru a realiză marea reformă a improprietării țăranilor și în al doilea rând, care este istoricul chestiunii țărești în România. Broșura se împarte grătuuit. A se adresă dlui Vasilie M. Kogălniceanu, București, calea Vasiliu (Izvor.)

O conferință de dl Dimitrie Onciul. A apărut la București, în editura ministerului cultelor și instrucțiunii publice: „XXIV ianuarie”, conferință ținută la serbarea școlară din 24 ianuarie 1905 la Ateneul Român de dl Dimitrie Onciul.

Cărți școlare. A apărut la Brașov în editura librăriei Ciurcu, trei părți din „Religiunea pentru școlarele populare” și anume pentru anul al doilea, al treilea și al pătrelea, după planul normativului școlarelor populare din archidieceza ortodoxă română a Transilvaniei, de Ioan Berescu învățător și Nicolae Aron preot catechet. Op premiat de Reuniunea învățătorilor români gr. or. din districtul Făgăraș. Prețul unei broșuri e 30 fileri.

Dicționar român-german. La Brașov în editura librăriei H. Zeidner, a apărut a doua edițiune preluată și completată din „Dicționarul român-german” de dl Thechar Alexi. În aceasta ediție s'a aplicat în parte ortografia Academiei Române dela 1904, esclusiv cea mai nouă ortografie germană. Prețul 4 cor. 50 fileri; 5 franci; 4 marce.

Dicționar de muzică. Dl. Timoteiu Popovici, profesor de muzică în Sibiu, a scos la lumină acolo o broșurică intitulată: „Dicționar de muzică“ cu mai multe ilustrațiuni, asupra căruia tragem atențiunea corurilor noastre vocale. Prețul 2 cor. 50 fileri; legat 3 coroane.

Cultura viței de vie. Sub acest titlu dl. *Grigori Halip*, profesor la școala medie agronomică din Cernăuți, a scos la lumină acolo o broșură cu 39 ilustrațiuni. Prețul 1 cor. 50 bani.

TEATRU și MUZICĂ.

Concertul Ștefanescu-Millea în Brașov. Dl. *Ștefanescu*, tenoristul dela București, care a cântat cu atâta succes în „Moș-Ciocârlan“ la Sibiu și dl. *Millea*, flautist absolvent al conservatorului din Praga, au anunțat un concert în Brașov, pe 3 16 septembrie, în hotelul Central,

Concert românesc în Râșnov. Dl. Romulus Cionca și doșara Aurelia Cionca, pianistă de multe ori aplaudată în concerte, absolventă a conservatorului din Lipsca, au dat la 27 august concert în Râșnov, de lângă Brașov. Concertul a reușit bine, deși nu s'a executat nici o compoziție originală românească.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Fundațiunea Gozdsu. Reprezentanța „Fundațiunii lui Gozdsu“ întrunită la Sibiu în 29 august și-a terminat lucrările în 1 i. e. Prezenți au fost toți membrii. Nainte de toate, scrie „Telegraful Român“, s'a constatat, că dintre stipendiștii vechi în cursul anului școlar expirat au obținut diploma de doctori: juriști 7, medici 3, total 10. După aceea s'au votat stipendiștii și ajutoare: A) *Stipendiștilor vechi*: 24 rigorosanți cor. 10,757'50, 37 stud. univers. la drepturi cor. 18.300, 7 stud. univers. la filozofie cor. 5000, 11 stud. univers. la medicină cor. 7300, 5 stud. univers. la tehnică 3900, 2 stud. la agronomie cor. 900, 1 stud. la farmacie cor. 400, 1 stud. la silvicultură cor. 600, 1 stud. la Academia comercială cor. 600, 1 stud. veterinar cor. 600, 7 stud. la cadeți cor. 2300, 7 stud. în școalele medii cor. 2240. La olaltă cor. 53,397'50. B) *Stipendiștilor noi*: 13 rigorosanți cor. 7940'43, 17 st. un. la drept. cor. 6800, 6 st. un. la med. cor. 3200, 3 st. un. la filos. cor. 1200, 6 st. la tehnică cor. 3600, 2 st. la silvicult. cor. 800, 2 st. la acad. com. 800, 1 st. veterinar. cor. 400, 6 st. cadeți cor. 2400, 6 st. în școal. medii cor. 1500. La olaltă 28.640'43. Total: cor. 82,037'93. Va să zică: în anul școlar 1905'6 se vor bucura de stipendii și ajutoare (ajutoare se numesc sumele votate rigorosanților) 37 rigorosanți, 54 juriști, 17 mediciniști, 10 filozofiști, 11 tehnici, 2 agronomiști, 1 farmacist, 3 silvicultori, 4 comercianți, 2 veterinari, 13 cadeți și 13 studenți de școale medii, total 166 studenți stipendiști ai acestei binecuvântate fundațiuni.

Seminar de limba română în Viena. Ministerul c. r. de culte și instrucțiune austriacă a admis să se înființeze la universitatea din Viena un seminar de limba română și, la propunerea unanimă a colegiului profesoral, a însărcinat cu conducerea noului seminar

pe tinerul și eminentul nostru filolog dl. dr. Sextil Pușcariu. Seminarul acesta va fi susținut de ministerul de culte și instrucțiune al României și se va deschide cu începerea semestrului de iarnă care urmează, în localitățile proprii, VIII, Lammgasse 7. Prin cursurile sale de limba română în anul trecut la universitatea din Viena, dl. dr. Sextil Pușcariu a reușit să câștige pentru studiul limbei noastre mai mulți studenți străini și români. Dsa va urmă să țină și la universitate cursuri de filologie romanică.

Peregrinajul la mănăstirea Hodoș-Bodrog, la serbătoarea schimbării la față, anul acesta a întrunit credincioși mai mulți de pân'acuma. A luat parte mulțime din comitatul Aradului, precum și din unele comune bănățene și din părțile ungurene. La serviciul divin a pontificat ieromanachul Augustin Hamsea, cu mare asistență de preoți, ținând o predică ocazională.

Consistorul mitropolitan în Sibiu s'a întrunit la 2 septembrie n. în sesiune ordinară, sub presidiul În. Pr. Ssale arhiepiscopului și mitropolitului Ioan Mețianu. Au participat, precum aflăm din „Telegraful Român“ episcopii sufragani Pr. Sf. lor Nicolae Popea și I. I. Papp, arhimandriții dr. Ilarion Pușcariu, Filaret Musta și Augustin Hamsea, protosincelul dr. Eusebiu R. Roșca, protoprezbiterii: Ioan Tipeiu, Ioan Papiu, Mihaiu Popovici, Ioan Droc, Mateiu Voileanu, N. Ivan, dr. G Popoviciu, iar dintre mireni Il. Sa dl. dr. Iosif Gall, dnii N. Zigre, I. Lenger și Virgil Onițiu.

La școalele centrale române din Brașov, eforia școalelor, precum aflăm din „Gazeta Transilvaniei“ a decis următoarele în privința ocupării posturilor vacante de profesori și învățători: Dl. profesor Aurel Ciortea a fost trecut la cererea proprie dela școala reală la gimnaziu în postul devenit vacant prin trecerea la penziune a dlui prof. L. Nastasi, iar în postul de profesor devenit astfel vacant la școala reală a fost ales profesor suplent dl. Tit Liviu Blaga absolvent al facultății filozofice din Budapesta, având esamenale fundamentale și de specialitate pentru matematică și fizică. — învățători la școalele primare române au fost aleși dnii Grigore Popescu, George Presmereanu și Aurel Oancea. Asupra ocupării celorlalte posturi vacante se va decide într'o proximą ședință a eforiei școlare.

Studenți universitari români distinși. Foaia oficială a publicat sâmbătă numele studenților universitari, cari au dat anul trecut examene și riguroase cu distincțiune la universitățile și academiile din Ungaria. Cu totul sunt 594 studenți, cari au dat examene cu distincție. Între numele publicate aflăm și următoarele nume românești: Paul Petri (universitatea din Budapesta), Chirion Bânda, Moise Ienciu, Sextus Camil Negrea, Iuliu Novac, Oct. Florea, Emil Sabo (universitatea din Cluj), Sabin Dan și Teodor Roxin (academia de drepturi din Oradea-mare).

Liceul român din Bitolia împlinește anul acesta 25 ani de existență. Acest eveniment în istoria redeșteptării elementului românesc dela Pind va fi serbătorit cu mare solemnitate în ziua de 14 septembrie a. c.

Noul mitropolit catolic la București. O telegramă sosită din Roma vestește că papa a numit arhiepiscop și mitropolit catolic la București pe Monseigneurul Raymond Netzaumer actual rector al colegiului grec din Roma.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. *Sextil Pușcariu* și dșoara *Leonora Dima* și-au serbat cununia la 10 Septembrie n. în Brașov, biserica Sft. Nicolae. — Dl *Iustin Monța*, ales preot în Șicula, dieceza Aradului, s'a cununat cu dșoara *Georgina Pap*, în Pociovești, lângă Beins. — Dl *Nicolau Velcu* învățător în Caransebeș și dșoara *Eva Ogrin*, învățătoare și directoarea internatului de fete din Lugoj s'au logodit. — Dl *Silvan Coruțiu* și dșoara *Viorica Pop*, s'au logodit la 3 septembrie în Bistriță. — Dl *Grigoriu Băloiu* și dșoara *Eugenia Hanganuțiu*, s'au cununat la 28 august în biserica gr. or. din Borgo-Prund. — Dl *Emil Bologa* și dșoara *Elena Grama*, s'au cununat la 3 septembrie în biserică gr. or. a Sfintei adormiri din Brașov-Cetate. — Dl *Beniamin Rusu* și dșoara *Cornelia Pop*, s'au logodit în Cluj. — Dl *Octavian Pop* absolvent de teologie și dșoara *Maria Pop*, se vor cunună la 17 septembrie n. în biserica gr. cat. din Făgăraș. — Dl dr. *Camil V. Velțian* și dșoara *Cornelia Dobrescu* se vor cunună la 17 septembrie în biserica gr. cat. din Sebeșul-Săseșc. — Dl *Iacob Peptea* funcționar regesc de dare în Orșova și dșoara *Letiția Bărsan* din Bănia își vor serba cununia la 24 septembrie n. în Bănia.

Știri militare din Sibiu. Dintre absolvenții școalei de cadeți de infanterie din Sibiu, au fost avanzați la gradul de sublocotenent substituiți la diferite regimente de infanterie, între cei 24 absolvenți ai școalei de cadeți și următorii 6 români: Virgiliu Voina de naștere din Panciova la reg. 2; Ioan Munteanu din București la reg. 61; Constantin Străulea din Dârste, Ioan Vătășan din Brașov, Ioan Cloaje din Boița și Camil Roșca din Făgăraș.

Iași reședința părechei moștenitoare. Ziarele bucureștene anunță, că anul viitor regele Carol va aduce cu prilejul jubileului de 40 ani a domniei sale la cunoștința poporului român, că de acum înaintea vechea capitală moldoveană Iași va fi reședința părechei moștenitoare române, unde principele Ferdinand și principesa Maria vor petrece an de an cel puțin timp de 8 săptămâni. În vederea acestui important eveniment, se lucrează în Iași cu mare zel și grabă la renovarea și mobilarea imposantului palat din strada Stefan cel Mare, în care va locui principele Ferdinand împreună cu familia sa.

A murit. *Mihail Stoica*, fost învățător și director la școala primară gr. or. din Seliște, la 10 septembrie n., în etate de 74 ani.

DIN LUME.

Primar negalant. În orașul Leibach a izbucnit o mică revoluțiune, o luptă deschisă între amicii și adversarii trenii la rochiile cucoanelor. De-o-cam-dată victoria e a adversarilor trenii cari au reușit să câștige pe primar și serviciul sanitar. Primarul a și dat o ordonanță care interzice femeilor portul trenii pe strade și piețe publice, pentru motivul de ordin sanitar și estetic. Amicii trenelor sunt revoltați de lipsa de galanterie a primarului și s'au constituit într-o

ligă a „amicilor trenii“ din care fac parte și câțiva bărbați ca membrii onorifici. Liga a protestat îndată contra ordonanței și asigură în mod solemn că nu va lăsa ca dreptul ei sfânt și rochiile să fie scurtate de bărbați. Protestul încă n'a avut succes. Majoritatea populației înse constituită în „liga antitrenă“ laudă pe curăgiosul primar și la un banchet al ligei el a fost onorat cu epitele de apostol al sănătății și omoritor al baccileior.

Copiii alcoolicii. Dna dr. Wegscheider Ziegler a ținut zilele trecute la Berlin o importantă prelegere asupra urmărilor alcoolului la copii, constatând cu exemple din practica ei îndelungată, că părinții alcoolici dau naștere la copii, asupra cărora se resfrânge în mod infricosăț păcatul beției lor. Au fost vizitate 10 familii alcoolice și 10 familii, cari duceau un trai regulat. Din cei 57 copii, născuți din părinți alcoolici 25 au murit în etate foarte fragedă și a-nume de crampe, 22 copii erau anormali, adică aveau defecte trușesti și spirituale și numai 10 copii erau normali și în toată firea. Din cei 61 copii ai familiilor, cari duceau un trai regulat, au murit numai 5 în etate fragedă, 6 au fost anormali, iar restul de 50 erau normali și sănătoși. Boalele de cari mor copiii născuți din părinți alcoolici sunt de regulă boale de ficat, de stomac și în deosebire de nervi.

Telefonul în serviciul pescarilor. Un pescar norvegian și-a construit un telefon cu ajutorul căruia în nainte de aruncare mreaja sondează adâncul apei spre a afla locul de concentrare a peștilor. Telefonul e așezat pe marginea barcei, de unde un conductor atârna în adâncimea apei. Sunetul comunicat prin sârmă din apă în aparatul microfonic arată că ce soiuri de pești sunt în locul acela și în ce cantitate. Heringele și peștii de soiuri mărunte dau sunete ce seamănă a șuerat ascuțit, iar batocii (morunii) dau sunete ce seamănă a huet surd. Sunetul se produce prin apa ce o slobod peștii prin urechi. Dacă peștii se apropie tare de sârmă, li-se poate urmări chiar și direcțiunea în care înaintează.

Societatea grașilor. De cât-va timp se pare că toate „specialitățile“ de oameni s'au hotărât să se strângă în cluburi și societăți. După ce s'a format clubul femeilor, acum de curând s'a întemeiat un club curios de tot, clubul... grașilor. Acest club e constituit la Munich de câteva luni. Pentru ca cineva să facă parte din acest club, trebuie ca corpul lui se aibă cel puțin o greutate de-o sută de chilograme. Președintele acestui club e un oare-care domn Meger, în vârstă de 23 ani, și al cărui corp cântărește o sută cinci-zeci și trei de chilograme. Aceasta grăsime colosală nu-l împedecă câtuș de puțin de a fi un gimnastic destul de bun și de a umbla cu bicicleta așa de bine, încât e unul dintre cei mai buni bicicliști din Munich. Vre-o două-zeci de membri din acest cerc, trăgând între 110 și 130 de chilograme, îl însoțesc în fiecare zi și fac împreună cu el curse cari variază între 25-30 chilometri pe oră. Dacă nu există încă un club al slabilor, apoi de sigur că clubul de mai sus îi îndreptățește nespun de mult existența. Aviz celor slabi.

Proprietar, redactor respunzător și editor: **Iosif Vulcan.** (Strada Áldás nr. 14 296 b.)

TIPOGRAFIA „PATRIA“ ÎN ORADEA-MARE.